

Круг проблем и явлений, попадающих в поле зрения фоностилистики, весьма обширен, однако, по признанию большинства исследователей, центральной проблемой фоностилистики является проблема создания классификации стилей произношения и определение их сегментных и супraseгментных характеристик, а также изучение фоностилистических особенностей различных видов звучащей речи. Комплекс других основных задач, входящих в компетенцию исследования фоностилистики Р. К. Потапова [6, с. 127] предлагает обозначить рассмотрением следующих вопросов: а) проблема речевой нормативности, а именно: исследование кодифицированной нормы литературного произношения, отклонения от которой являются стилистически маркированными; б) проблема фонетической синонимии на сегментном и супraseгментном уровнях, т.е. нахождение вариантов звучания, речевое функционирование которых обусловлено ситуативными факторами; в) разработка типологии речевых высказываний, учитывающей, прежде всего виды речи (устная, письменная), формы общения (диалог, монолог, полилог), характер отношений между коммуникантами (официальный, неофициальный) с учетом их статусных признаков и гендерной принадлежности общающихся; г) изучение и описание жанровых характеристик речи, которые передаются с помощью фонетических средств (например, «стиль» сказки); д) определение набора сегментных фонетических характеристик, участвующих в передаче того или иного эмоционального состояния говорящего; е) проблема фоностилистических различий, обусловленных лингвистически релевантными социальными факторами ситуации общения; ж) изучение изменения интонационной структуры высказывания в зависимости от передаваемых эмоциональных значений.

Комплексное решение каждой из вышеперечисленных задач на материале разных коммуникативных типов высказывания будет, несомненно, способствовать выявлению и описанию стиледифференцирующих маркеров и эмоционально различительных признаков на фонетическом уровне языковой системы, а также наиболее типичных для изучаемого типа высказывания акустических параметров.

Отечественные и зарубежные лингвисты единодушны в том, что изучение закономерностей функционирования фонетических средств в различных по коммуникативной направленности экстралингвистических условиях с учетом проблемы соотношения функциональных и фонетических стилей представляет значительный интерес для дальнейшего развития структурной и прикладной фонетики, а также для различных областей «традиционного» языкознания.

Литература:

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М.: Наука, 1968. – 499 с.
2. Барышникова К. К. О лингвистическом аспекте фоностилистических исследований / К. К. Барышникова // Звуки, слоговой акцент, интонация: материалы Коллоквиума по экспериментальной фонетике и психологии речи. – Вильнюс, 1972. – Т. 5. – С. 267–278.
3. Гайдучик С. М. Фоностилистический аспект устной речи: Экспериментально-фонетическое исследование на материале немецкого языка: автореф. дисс. на соискание уч. степени... докт. филол. наук: спец. 10.02.04 / С. М. Гайдучик. – ЛГУ. – Л., 1973. – 31 с.
4. Караулов Ю. Н. Вторичные размышления об эксперименте в языкознании / Ю. Н. Караулов // Теория языка, методы его исследования и преподавания. – Л.: Наука, 1981. – С. 135–140.
5. Петренко А. Д. Социофонетическая вариативность современного немецкого языка в Германии / А. Д. Петренко. – К.: Рідна мова, 1998. – 255 с.
6. Потапова Р. К. Особенности немецкого произношения / Р. К. Потапова, Г. Линднер. – М.: Высш. шк., 1991. – 320 с.
7. Реформатский А. А. Опыт анализа новеллистической композиции / А. А. Реформатский // Семиотика. – М.: Прогресс, 1983. – С. 559–578.
8. Трубецкой Н. С. Основы фонологии / Н. С. Трубецкой. – М.: Изд-во иностр. лит., 1960. – 372 с.
9. Щерба Л. В. Теория русского письма / Л. В. Щерба / отв. ред. Л. Р. Зиндер. – Л.: Наука, 1983. – 134 с.
10. Щерба Л. В. О тройном аспекте языковых явлений и об эксперименте в языкознании / Л. В. Щерба // Языковая система и речевая деятельность / Л. В. Щерба. – Л.: Наука, Ленингр. отделение, 1974. – С. 24–39.
11. Léon P. R. Aspects phonostylistiques de l'articulation et des éléments prosodiques dans le français parlé / P. R. Léon // Le français dans le monde. – 1970. – № 76.
12. Meinhold G. Phonostilistische Ebenen in der deutschen Standardausprache / G. Meinhold // Deutsch als Fremdsprache. – 1986. – Nr. 5. – S. 288–293.

УДК 811.161.2'373.374

О. М. Тищенко,

Институт української мови НАН України, м. Київ

РЕЕСТР УТРАЧЕНОГО ТОМУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО СЛОВНИКА ЗА РЕД. А. КРИМСЬКОГО ТА С. ЄФРЕМОВА: УМОВНЕ ВІДТВОРЕННЯ

У статті за методикою зведеного реєстру здійснено спробу відтворити фрагмент матеріалу, що міг лягти в основу російського реєстру IV тому Російсько-українського словника за ред. А. Кримського та С. Єфремова: проаналізовано зовнішні чинники – реєстри вірогідно залучених лексикографічних джерел; внутрішні – принципи, сформульовані авторським колективом РУСа.

Ключові слова: російсько-український словник, зведений реєстр, імовірний реєстр, утрачений том.

РЕЕСТР УТРАЧЕННОГО ТОМА РУССКО-УКРАИНСКОГО СЛОВАРЯ ПОД РЕД. А. КРЫМСКОГО И С. ЕФРЕМОВА: УСЛОВНОЕ ВОССТАНОВЛЕНИЕ

В статье по методике сводного реестра предпринята попытка воссоздать фрагмент материала, который мог лечь в основу русского реестра IV тома Русско-украинского словаря под ред. А. Крымского и С. Ефремова: проанализовано внешние факторы – реестры достоверно и возможно привлеченных лексикографических источников; внутренние – принципы, сформулированные авторским коллективом РУСа.

Ключевые слова: русско-украинский словарь, сводный реестр, вероятный реестр, утерянный том.

THE REGISTER OF LOST VOLUME RUSSIAN-UKRAINIAN DICTIONARY ED. A.KRYMSKY AND S. EFREMOV: ATTEMPTS RECONSTRUCTION

The article by the method of the consolidated register an attempt to recreate a fragment of material which could form the basis of the Russian registry of the 4th volume of the Russian-Ukrainian dictionary, ed. A.Krymsky and S. Efremov: were

analyzed by external factors – registers significantly and perhaps attracted lexicographical sources; internal – the principles formulated by a team of dictionary.

Keywords: Russian-Ukrainian dictionary, consolidated register, probable register, lost volume.

На переконання сучасних мовознавців, Російсько-український словник за ред. А. Кримського та С. Єфремова (далі – РУС) «є не лише найґрунтовнішим натеper російсько-українським словником, а й джерелом питомої української лексики, взірцевих словотворчих моделей, мовних конструкцій та усталених висловів, зразків запозичування іншомовних слів та їх адаптування до системи української мови. Він не лише не застарів, а по глибшому вивченні напевне постане як найповніше й найдокладніше сучасне лексикографічне джерело, що його значення для дальшого розвитку української мови важко перебільшити» [2].

Четвертий, утрачений том цього епохального словника – це трагічна й загадкова сторінка українського мовознавства, у якій, мов у краплині води, відбивається одвічне протистояння вільної самобутності українського духу й імперських амбіцій північного сусіда. Вилучення з науково-практичного обігу опублікованих томів і знищення четвертого (уже набраного в друкарні) тому академічного словника було наслідком зміни політичного курсу Уряду УРСР: «одним з головних завдань новозаснованого Інституту мовознавства Академії... було, власне, викриття «націоналістичного шкідництва» в праці Академії Наук та її інституцій» [6].

Жодних слідів IV тому РУСа досі виявити не пощастило. Однак про його вміст можна великою мірою судити за матеріалами перших трьох томів: «можна відтворити дериваційні ланцюжки слів із четвертого тому згідно з моделями, очевидними з матеріалу перших трьох томів... До складання українського реєстру можуть стати в пригоді й дієслова доконаного виду (та відповідні віддієслівні іменники)» [2]. Ідеться насамперед про відновлення української частини за рахунок внутрішнього резерву опублікованих томів РУСа. Так само можна наблизитися до відновлення російської частини словника [див. статтю Ю. Поздрань у цьому збірнику].

Для укладання матеріалів до реєстру втраченого тому ми спробували залучити зовнішній резерв – лексикографічні передумови й настанови авторів щодо РУСа, опубліковані у передмові до I тому та післяслов'ї до II тому. Так, для укладання РУСа для реєстру російських слів «використані були цілком «Русско-французский словарь» Макарова, «Полный словарь русского и польского языка» Дубровського і «Словарь російсько-український» М. Уманця і А. Спілки (Львів 1893); окрім того, під час роботи, систематично бралися до уваги «Словарь» Даля і «Словарь русского языка» Рос. Акад. Наук» [4: Передне слово]. Проте остання праця не могла бути залучена до укладання IV тому, оскільки лише в 1906–1926 рр. було укладено матеріали до букви К, а пізніше (1932–1937 рр.) – окремі виписки на літери А, Д, И, Л, М, Н, О [1: 137].

Отже, для формування реєстру, що міг лягти в основу російської частини IV тому РУСа вважаємо за необхідне: а) скласти реєстр за словниками М.П.Макарова, П.П. Дубровського, М. Уманця та А. Спілки, адже вони були «використані цілком»; б) сформувати «фоновий» реєстр за матеріалами словника В. Даля, який «систематично брався до уваги»; в) влити до реєстру одиниці російсько-українських та деяких українсько-російських словників к. XIX – поч. XX ст. для виявлення актуальних, затребуваних на той час слів; г) урахувати низку слів на Р–Я, що в I–III томах РУСа вміщені за відсиланнями «см.» та «срв.» – ці ремарки переконливо засвідчують наявність того чи того слова у реєстрі IV тому. («см.» означає повне розроблення статті, до якої відсилає, «срв.» як факультативний елемент тлумачення пропонує додаткові відтінки слова через порівняння із синонімами чи одиницями дериваційного ланцюжка). Такий реєстр відсилань обсягом близько 1100 одиниць уклала Ю. Поздрань.

Залучення до аналізу словника за ред. С. Головащука ([РУСГ], 3 т., 1969) та нового академічного Російсько-українського словника ([РУСН], 3 т., 2013) увиразнює результати спостережень за реєстрами перекладних словників «до» і «після» IV тому РУСа. Точасні українсько-російські словники сигналізують про актуальність того чи того слова (їхні індекси подано курсивом). Щодо ідеологічних настанов, зреалізованих авторами в післямові до II тому, ітиметься далі, оскільки вірогідність входження того чи того слова до словника залежить як від суб'єктивного, так і об'єктивного чинників – тогочасної поширеності, авторитетності лексеми тощо.

Отже, шляхом суцільної вибірки складних слів з компонентом *равно-* створюємо зведений реєстр за словниками, що стали (за свідченням авторів РУСа) або могли стати основою реєстру¹: ТСД РФС ПСРП РУСУС РУСТПГ РУСК РУСФХ СМУ РУСПМ СТТ РУСВТ РУСТПЕ РУСТТ СПТ РУСДМ СБТ РУСІ (РУС) СУР СГ [РУСГ] [РУСН] (див. табл.)

Таблиця 1. Зведений реєстр складних слів із компонентом *равно-*.

равноангелен	ТСД
равноапо\стольный	ТСД РФС ПСРП (разом з равноапо\стольский) СМУ [РУСН]
равноапо\стольский	ТСД ПСРП (при равноапо\стольный)
[равнобе\дренник]	[РУСГ] [РУСН]
равнобе\дренность	РФС [РУСГ] [РУСН]
равнобе\дренный	ТСД РФС РУСУС СМУ РУСТТ СПТ РУСІ СУР [РУСГ] [РУСН]
равнобо\кий	ТСД ПСРП (разом з равнобо\чный) РУСТТ
равноборо\дник	РФС (бот.)
равнобо\чный	РФС (при равнобо\кий) ПСРП РУСУС СМУ СПТ (разом з равносторонний) РУСІ [РУСГ] [РУСН]
равнобра\тственный	РФС
равновели\кий	РУСТТ [РУСГ] [РУСН]
равновели\кость	СПТ (при ра\венство і окр.)
[равновероя\тностный]	[РУСН]
[равновероя\тный]	[РУСН]

¹ Лексеми подаємо у сучасній графіці; індекси словників – у хронологічному порядку (з огляду на перше видання); у дужках після індекса словника вказуємо особливості розміщення у словникових статтях; у разі, коли в оригіналі слово ненаголошене і не трапляється в інших словниках, наголос не ставимо; півжирним виокремлюємо базові словники, згадані у передмові до 1 т. РУСа; у ламаних дужках – лексеми з РУСГ 1969 р. та РУСН 2013 р. та індекс цих словників; у круглих дужках – РУС, коли реєстрове слово трапляється у тексті 1–3 томів.

равновес	ТСД
равнове\сие	ТСД РФС ПСРП РУСУС РУСППГ РУСК РУСФХ СМУ РУСПМ СТТ РУСВТ РУСППЕ РУСТТ СПТ СБТ РУСІ (РУС) СУР СГ [РУСГ] [РУСН]
равнове\сно	РФС ПСРП СМУ РУСІ
равнове\сный	ТСД РФС ПСРП РУСУС СМУ РУСДМ РУСІ СГ СУР [РУСГ] [РУСН]
[равновесо\мый]	[РУСН]
[равнове\сящий]	[РУСН]
равновечный	ТСД
равновидность	ТСД
равновидный	ТСД
равновозмо\жность	СПТ
равновозмо\жный	РУСТТ СПТ
[равновозрастно\й]	[РУСН]
равновозрастный	ТСД
равновременно	СМУ
равнове\ренность	РФС ПСРП РУСТТ СПТ
равнове\ренный	ТСД РФС ПСРП СМУ РУСТТ СПТ (РУС)
[равновы\годно]	[РУСН]
[равновы\годность]	[РУСН]
[равновы\годный]	[РУСН]
равноглазый	ТСД
равногодка	ТСД
равногра\нный	РФС
равногу\бник	РФС
[равноде\йственный]	[РУСН]
равноде\йствие	РУСПМ
равноде\йствующий (і равноде\йствующая)	ТСД РФС РУСУС РУСФХ СМУ РУСПМ РУСППЕ РУСТТ СПТ РУСДМ РУСІ [РУСГ] [РУСН]
равноделящая плоскость	СПТ
равноде\нник	ТСД ПСРП (при равноде\нственник) РУСУС СМУ РУСІ
равноде\нственник	ТСД РФС ПСРП (разом з равноде\нник) РУСУС
равноде\нственный	ТСД РФС ПСРП СМУ СПТ [РУСГ] [РУСН]
равноде\нствие	ТСД РФС ПСРП РУСУС РУСППГ РУСК РУСФХ СМУ РУСПМ СПТ РУСІ (РУС) [РУСГ] [РУСН]
равнодутьствовать	ТСД
равноду\шие	ТСД РФС ПСРП РУСУС РУСК СМУ РУСПМ РУСІ (РУС) СГ СУР [РУСГ] [РУСН]
равноду\шничать	ТСД [РУСГ] [РУСН]
равноду\шно	РФС ПСРП РУСУС СМУ РУСПМ РУСІ (РУС) СГ СУР [РУСГ] [РУСН]
равноду\шный	ТСД РФС ПСРП РУСУС СМУ РУСПМ РУСІ (РУС) СГ СУР [РУСГ] [РУСН]
равножелательный	ТСД
равнозна\чащий	РФС ПСРП РУСУС СМУ РУСПМ СПТ (уш) РУСДМ (уш) РУСІ [РУСГ] [РУСН] (разом з равнозна\чимый)
[равнозна\чимый]	[РУСГ] [РУСН] (при равнозна\чащий)
равнозначи\тельность	РФС
равнозначи\тельный	РФС [РУСН]
[равнозна\чно]	[РУСГ] [РУСН]
равнозна\чность	РУСППЕ РУСТТ [РУСГ] [РУСН]
равнозна\чный	РУСППЕ РУСТТ СПТ [РУСГ] [РУСН]
равнозоркий	ТСД
равноимённый	ТСД РУСУС [РУСН]
равнокрайний	СПТ
равнокры\лый	РФС [РУСН] (мн.)
равнолепестно\й	РФС
равноле\тие	ТСД ПСРП (разом з равноле\тность)
равнолетки	ТСД
равноле\тный (равноле\тний)	ТСД ПСРП РФС РУСУС
равноле\тность	ТСД ПСРП (при равноле\тие)
равноли\стный	РФС
равномерно-...	СТТ (у скл.: равномерно-нагруженный вал, равномерно-переменное движение, равно- мерно-ускоренное движение)
равноме\рно	РФС ПСРП РУСУС СМУ СПТ РУСІ [РУСГ] [РУСН]

равномерно-замедленный	СПТ
равномерно-намагниченный	РУСТПЕ
равномерно-переменный	СПТ
равномерно-ускоренный	СПТ
равномерность	РФС ПСРП РУСУС РУСПМ СПТ РУСВТ РУСТПЕ РУСТТ РУСИ [РУСГ] [РУСН]
равномерный	ТСД РФС ПСРП РУСУС РУСК СМУ РУСПМ СТТ РУСВТ РУСТПЕ РУСТТ СПТ РУСДМ СБТ РУСИ (РУС)
равномерные	РФС (разом з равномерноность, равностие)
равномерность	РФС (при равномернощие)
равномерный	ТСД РФС
[равнонапряженный]	[РУСН]
равномерные	СПТ [РУСН]
равномерный	РФС СПТ СБТ [РУСН]
равномерные	ТСД
равномерное	ТСД ПСРП РУСУС СМУ
равномерно	ПСРП СМУ
равномерность	ПСРП
равномерный	ТСД ПСРП РУСУС СМУ
равномерный	РФС СПТ
равномерность	РФС
равномерный	РФС ПСРП РУСУС СМУ РУСТПЕ РУСИ СУР
равномерный	РФС [РУСГ] [РУСН]
равномерный	СТТ РУСТТ СПТ [РУСГ] [РУСН]
равномерность	РУСТТ
равномерный	РФС
равномерность	РУСТПЕ
равномерный	РУСТПЕ (разом з эквипотенциальный)
равномерные	РУСПМ РУСДМ РУСИ (РУС) [РУСГ] [РУСН] (разом з равномерность)
[равномерно]	[РУСГ] [РУСН]
равномерность	ТСД РФС РУСПМ РУСДМ РУСИ (РУС) [РУСГ] [РУСН] (при равномерные)
равномерный	ТСД РФС ПСРП РУСУС СМУ РУСИ РУСПМ РУСДМ СГ СУР [РУСГ] [РУСН]
равномерность	ТСД
[равномерный]	[РУСН]
[равномерный]	[РУСН]
[равномерность]	[РУСГ] [РУСН]
[равномерный]	[РУСГ] [РУСН]
равномерный	РФС
равномерный	РФС
[равномерный]	[РУСН]
[равномерность]	[РУСН]
[равномерный]	[РУСН]
равномерные	СПТ [РУСН]
[равномерный]	СБТ [РУСН]
равномерный	РУСТПЕ
[равномерный]	[РУСН]
равномерные	РФС (при равномернощие) ПСРП
равномерные	ТСД
[равномерно]	[РУСГ]
равномерность	РФС РУСТПЕ [РУСН]
равномерный	ТСД РФС ПСРП РУСУС РУСК СМУ РУСПМ РУСТПЕ РУСТТ СПТ РУСДМ РУСИ СГ СУР [РУСГ] [РУСН]
[равномерность]	[РУСН]
[равномерный]	[РУСГ] [РУСН]
[равномерный]	[РУСН]
равномерные	СПТ СБТ
равномерный	РФС
равномерный	ТСД
[равномерный]	[РУСГ] [РУСН]
равномерный	ТСД РФС ПСРП РУСУС СМУ РУСТТ СПТ (при равнобокий і окр.) РУСИ СУР (РУС) [РУСГ] [РУСН]

равносторо\нность	РУСТТ
равносто\ящий	ТСД РФС ПСРП (о\ю) СМУ (тс) РУСІ (тс)
равнотя\жка	РФС
[равноуго\льник]	[РУСГ] [РУСН]
равноуго\льность	РФС ПСРП РУСТТ
равноуго\льный	ТСД РФС ПСРП РУСУС СМУ РУСТТ СПТ РУСІ СУР [РУСГ] [РУСН]
равноудалённый	СПТ (разом з равноотстоящий) [РУСГ] [РУСН]
[равноско\ренный]	[РУСГ] [РУСН]
равноце\нно	РФС ПСРП РУСУС [РУСГ] [РУСН]
равноце\нность	ТСД РФС ПСРП РУСУС СМУ РУСПМ РУСТТ РУСІ [РУСГ] [РУСН]
равноце\нный	ТСД РФС ПСРП РУСУС СМУ РУСПМ РУСТТ РУСДМ РУСІ СУР [РУСГ] [РУСН]
равноча\стие	РФС
равноча\стный	ТСД РФС
равночи\сленный	РФС [РУСН]
равночле\нный	РФС [РУСГ] [РУСН]

Укладений реєстр містить 142 слова. Із ТСД – 48 (16 із них не виявлено в жодному із залучених словників, решта слів більше чи менше репрезентовані в лексикографічній продукції того часу, а одне – *равноду\шничать* – перескочило від В. Даля аж до академічного тритомника РУСГ (1969 р.) без жодного посередника). Праці, реєстр яких «ураховано цілком» (але, напевно, усе-таки критично) репрезентовані такими даними: РФС – 58; ПСРП – 37; РУСУС – 27. Хоча б в одному з цих словників трапляється 70 слів. [РУСГ] має в реєстрі 43 слова, 11 з яких (переважно терміни) досі не траплялося в реєстрах РУСів к. XIX – поч. XX ст.

Отже, вірогідно, в реєстрі РУС були насамперед ті лексеми, що становлять реєстр РФС, ПСРП, РУСУС та тогочасних РУСів (їх наведено прямим шрифтом). З огляду на зауваження авторів у післямові до II тому РУСа про «критичне використання, як головних джерел, для реєстру російських слів і в їх семантичному та фразеологічному розробленні словників Даля і російського академічного» [4: Післяслово до 2, 3 випусків II тому], лексеми тільки з ТСД у пропонованому списку позначено *курсивом* як такі, що маловірогідно ввійшли б до словника. Зважаючи на «максимальне скорочування в добір реєстрових – слів, у семантиці та фразеології тих специфічних дворянсько-поміщицьких і церковницьких елементів російської мови» [4: Післяслово до 2, 3 випусків II тому], такі слова, як *равноангелен* ТСД, *равноап\стольный* ТСД РФС ПСРП, *равноап\стольский* ТСД ПСРП навряд чи потрапили б до IV тому.

Слова, що вперше з'явилися у [РУСГ] – це насамперед похідні від раніше зафіксованих одиниць: [*равноси\льно*], [*равнозна\чно*], і переважно терміни: [*равнобе\дренник*], [*равноуго\льник*], [*равноско\ренный*] [РУСГ]. Деякі лексеми [РУСГ] переймає прямо з РФС: *равнопереме\нный*, *равночле\нный*. З огляду на настанову про «широке критичне використання термінологічних словників, надто російсько-українських, що з'явилися в УСРР і Західній Україні за останні дванадцять років» [4: Післяслово до 2, 3 випусків II тому], РУС, певно, ввібрав одиниці із РУСТТ, РУСПМ, РУСДМ тощо, також міг охопити й деякі лексеми, що пізніше ввійшли до [РУСГ], хоча це припущення потребує перевірки на матеріалі великої джерельної бази.

Водночас автори РУСа наголошують на недостатній опрацьованості й усталеності певних галузевих терміносистем, як-от, ботанічної. Тому одиниці, освоєні словниками природничої та біологічної термінології, що своїм виходом у 1928 та 1931 рр. суттєво виправили розхитаність у цій галузі, могли ввійти до РУСа як уже кодифіковані: *равноресничные*, *равноспоровые*, *равноногие* СПТ СБТ. А от такі ремарковані терміни із РФС, як *равнобра\тственный* (бот.), *равнолепестной* (бот.), *равнотя\жка* (зоол.), *равноство\рчатый* (зоол.), *равнопы\льниковый* (бот.), *равнопло\дник* (бот.) та ін. лишилися неопрацьованими як галузевими, так і загальномовними перекладними українськими словниками того часу, а отже, вірогідність потрапляння до РУСа менша.

Відзначаємо слова, входження яких до реєстру зафіксовано посиланням на них ремаркою «см.» у самому тексті РУСа: *равноде\ствие*, *равноме\рный*, й одиниці, що неопосередковано задокументовано в РУСі в статтях як тлумачення відтінків значень: *равнове\сие*, *равнодушный*, *равноду\шно*, *равносторо\нный*.

Немовби передрікаючи сумну розв'язку епохальної праці, безупинне наближення до закономірного в умовах тоталітарного режиму фіналу, новий колектив РУСа, який завершував 2 і 3 випуски II тому (а вони вийшли вже після III тому), сформулював корективи «у дусі часу», які нависли над РУСом дамоковим мечем уже на етапі підготовки IV тому: зменшити кількість звернень до «української дореволюційної минувшини», до «цитат релігійного змісту», «оздоровити академічний словник, не допуститися в цій його частині шкідливих буржуазних і націоналістичних тенденцій попередніх випусків, зробити з його корисне знаряддя для будівництва української пролетарської культури», хоча редакційна колегія й «дала місце в Словнику і цікавішим діалектизмам та провінціалізмам, намагаючися, проте, систематично відзначати їх локальний характер» [4: Післяслово до 2, 3 випусків II тому].

Так почався рух до нівелювання самотності й сили українського слова, мови, відмінностей між «братніми» мовами, а отже, до знищення IV тому, який, напевно, так і не задовольнив вимоги прокрустового ложа нового часу, де все «застаріле в цій спадщині» було сприймане «чи то як зайвий баласт, чи то як ворожий, явно шкідливий для розвитку та нормування літературної мови українського пролетаріату чинник» [4: Післяслово до 2, 3 випусків II тому].

Вважаємо, що це питання потребує глибоких мовознавчих досліджень, зокрема лексикографічних, із активним залученням автоматизованих методів опрацювання інформації для виявлення й окреслення тенденцій у розвитку як мови, так і лексикографії, становлення й кодифікування мовної норми у словниках.

Література:

1. Дубичинский В. В. Лексикография русского языка : учеб. пособие / В. В. Дубичинский. – М. : Наука: Флинта, 2008. – 432 с.
2. Карпіловська Є. Українська наукова мова в академічному «Російсько-українському словникові» за редакцією А. Кримського та С. Єфремова / Є. Карпіловська, О. Кочерга, Є. Мейнарович [Ел. ресурс] // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології» – 2008. – № 620. – С. 110–115. № 620 / Режим доступу : http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Wisnyk620/TK_wisnyk620_karpilovs'ka.htm

3. Російсько-український словник. т. 1 (А–Ж). За ред. А. Кримського. – К: Червоний шлях, 1924.
4. Російсько-український словник. т. 2. За ред. А. Кримського. вип. 1 (З–К). – К. : ДВУ, 1929; вип. 2 (Л–Намыквать) – К. : УРЕ, 1932; вип. 3. (Намыл–Нять), – К. : УРЕ, 1933.
5. Російсько-український словник. т. 3. За ред. С. Єфремова. вип. 1. (О–Поле) – К. : ДВУ, 1927; вип. 2 (Поле–Пячение) – К. : ДВУ, 1928.
6. Шерех Юрій (Шевельов Ю.В.). Так нас навчали правильних проізоношень [Ел. ресурс] / Поза книжками і з книжок // Упор. Р. Корогодський. – К., Вид-во «Час», 1998 (08.1986). – 456 с. / Режим доступу : <http://r2u.org.ua/node/111>

Словники

- ПСРП** Полный словарь русского и польского языка / Сост. П.П. Дубровскимъ. – Варшава: Изд. книгопродавца Фердинанда Гезика, 1907. – 836 с. + IX.
- РУС** Російсько-український словник. За ред. А. Кримського та С. Єфремова. – К. : Держ. вид-во України – УАН, 1924–1933. – т.1–3. Електронна версія: (підготував О. Телемко) – К. : К.І.С., 2007 [Ел. ресурс] / Режим доступу : <http://www.r2u.org.ua>.
- РУСВТ** Російсько-український словник військової термінології 1928р. (С. та О. Якубські) [Ел. ресурс] / Режим доступу : <http://www.r2u.org.ua>.
- РУСГ** Російсько-український словник: В 6 т. / Редактори тому: С. І. Головащук, Л. А. Коробчинська, М. М. Пилинський. – К. : Наук. думка, 1969. – т. 6. – 727 с.
- РУСДМ** Російсько-український словник ділової мови 1930р. (М. Дорошенко, М. Станиславський, В. Страшкевич) [Ел. ресурс] / Режим доступу : <http://www.r2u.org.ua>.
- РУСІ** Російсько-український словник 1930р. (О. Ізюмов) [Ел. ресурс] / Режим доступу : <http://www.r2u.org.ua>.
- РУСК** Російсько-український словник / Укл. М. Канівець. – К. : Друкарня Експедиції Заготовок Державних Паперів, 1918. – 63 с.
- РУСН** Російсько-український словник. У 4-х томах. Том 3. П–Р (Серія «Академічні словники») / Гнатюк І. С., Головащук С. І., Жайворонок В. В. та ін. – т. 3. – К. : Знання, 2013. – Х, 933 с. – (Академічні словники).
- РУСПМ** Російсько-український словник правничої мови 1926р. (В. І. Войткевич-Павлович, Г. Д. Вовкушівський та інші) [Ел. ресурс] / Режим доступу : <http://www.r2u.org.ua>.
- РУСТТ** Російсько-український словник технічної термінології 1928р. (І. Шелудько, Т. Садовський) [Ел. ресурс] / Режим доступу : <http://www.r2u.org.ua>.
- РУСТПГ** Російсько-український словничок термінів природознавства і географії / Зладив К. Дубняк. – Вид. 3-тє, доповн. – Кобеляк., 1917. – 40 с.
- РУСТПЕ** Словник технічної термінології електротехніка (проект) : Матеріали до української термінології та номенклатури. / Укл. І. Шелудько. – Т. XII. – Х. : Державне видавництво України, 1928. – 248 с.
- РУСУС** Словарь російсько-український 1893–1898рр. (М.Уманець, А.Спілка.) [Ел. ресурс] / Режим доступу : <http://www.r2u.org.ua>.
- РУСФХ** М. Вікул. Російсько-український словник термінів фізики і хімії. – Гадяч, 1918. – 41 с.
- РФС** Полній русско-французській словарь / Сост. Н. П. Макаровымъ. Изд. 12-е, пересм. и доп. – С.-Петербург : Изд. Н. П. Макарова, 1911. – 1109 с.
- СБТ** Словник біологічної термінології / Укл. С. Паночіні // Серія практичних словників. – Вип. IV. – Х. : Радянська школа, 1931. – 89 с.
- СГ** Словарь української мови: В 4-х т. За ред. Б.Грінченка [Ел. ресурс] – К., 1907–1909 / Режим доступу : <http://www.r2u.org.ua>.
- СМУ** Словник московсько-український / Укл. В. Дубровський. – К. : Рідна Мова, 1918. – 542 с.
- СПТ** Словник природничої термінології (проект): Матеріали до української термінології та номенклатури. / Укл. Х. Полонський. – Т. XI. – Х. : Державне видавництво України, 1928. – 262 с.
- СТТ** Словник технічної термінології (з російським покажчиком) / Укл. М. Дарморос, Л. Дарморос. – К. : Горно, 1926. – 291 с.
- СУР** Словник українсько-російський 1927 р. (А. Ніковський) [Ел. ресурс] / Режим доступу : <http://www.r2u.org.ua>.
- ТСД** Толковый словарь живаго Великорускаго языка В. И. Даля. Издание общества любителей Російской словесности, учрежденнаго при Императорском Московском Университетѣ [Ел. ресурс] – М., 1863. / Режим доступу : <http://slovardalja.net/word.php?wordid=35156>.

УДК 372.881.111.1

В. В. Тупченко,

Луганський національний аграрний університет, м. Харків

СПЕЦИФІКА НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ У НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття присвячена актуальній проблемі специфіки написання реферату зі спеціальності англійською мовою у немовних вищих навчальних закладах. Процес формування знань, умінь та навичок реферування спеціальних текстів описується у статті. Розкриваються специфічні вимоги до реферування ініомовних текстів студентами немовних вищих навчальних закладів.

Ключові слова: реферат, спеціальність, немовний, англомовна література, наукова інформація.

СПЕЦИФІКА НАПИСАННЯ РЕФЕРАТА ПО СПЕЦІАЛЬНОСТІ НА АНГЛІЙСЬКОМУ ЯЗЫКЕ В НЕЯЗЫКОВИХ ВИЩИХ УЧЕБНИХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Статья посвящена актуальной проблеме специфике написания реферата по специальности на английском языке студентами неязыковых высших учебных заведений. Процесс формирования знаний, умений и навыков реферирования специальных текстов описывается в статье. Раскрываются специфические требования к реферированию иноязычных текстов студентами неязыковых высших учебных заведений.

Ключевые слова: реферат, специальность, неязыковой, англоязычная литература, научная информация.